

Zneužívania diplomatických výsad a imunit *The abuse of diplomatic privileges and immunities*

Mgr. Petra Lukačovičová

Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva, Ústav medzinárodného a európskeho práva

Anotácia

Článok sa zaoberá oblasťou diplomacie, ktorá sa zdá byť jednou z najkontroverznejších, a to výsadami a imunitami, ako aj otázkou ich možného zneužívania. Cieľom je kriticky zhodnotiť problematiku diplomatických výsad a imunit, poukázať na ich možné zneužívanie a prostredníctvom prípadov z praxe analyzovať, do akej miery sú výsady a imunity zneužívané, a tiež aké mechanizmy sa na obmedzenie zneužívania využívajú. Článok zahŕňa argumentáciu o chýbajúcej homogénnej povahe mechanizmov, ktoré nastupujú po zneužití výsad a imunit, tak ako aj prierez rôznorodými medializovanými prípadmi zneužitia výsad a imunit, s dôrazom na rozmanitosť prípadov na základe ich geografického kontextu a skutkovej podstaty.

Annotation

The article deals with an area of diplomacy that appears to be one of the most controversial, namely with privileges and immunities, as well as the question of their possible abuse. The aim is to critically evaluate the issue of diplomatic privileges and immunities and to analyze through cases the extent of the abuse of privileges and immunities and the mechanisms that are used to limit abuse. The article includes an argumentation about the lack of homogeneity in the mechanisms, that follows the abuse of privileges and immunities, as well as a cross-section of diverse media-reported cases of abuse of privileges and immunities, with an emphasis on the diversity of cases based on their geographical context and issues of fact.

Kľúčové slová

Diplomatické výsady a imunity, zneužívanie, možnosti obmedzovania zneužívania

Key words

Diplomatic privileges and immunities, the abuse, options for limiting abuse

Úvod

Dôležitosť diplomacie je nepochybná, predstavuje základný prostriedok výkonu zahraničnej politiky, prostredníctvom ktorého je aj v rámci nie plne konsenzuálneho prostredia možné nájsť spoločné riešenia, ktoré budú aspoň z časti prijateľné pre všetkých aktérov. Esenciálnou časťou diplomacie a právom každého suverénneho štátu je nadviazať a udržiavať diplomatické styky s inými štátmi, *ius legationis*, právo vysielat' a prijímať zástupcov iných subjektov legačného práva.¹ V prijímajúcej krajine sú diplomati považovaní za oči a uši² vysielajúceho štátu, a nielen to. Bez nich by totiž krajiny stratili schopnosť svoje diplomatické vzťahy udržiavať.

Ruka v ruke s rozmachom diplomacie sa vyvíjal aj koncept výsad a imunit, ktorý je považovaný za jeden z najdôležitejších pilierov diplomacie. Pojem diplomacia, pôvodne z gréčtiny, sa skladá zo slova *diploma*, znamenajúc dokument, ktorý zaručoval určité výsady. Aby mohla zahraničná politika štátu fungovať, zástupcovia disponujú výsadami a imunitami, ktoré umožňujú efektívny chod diplomatických misií. V diplomatickej praxi však dochádza

¹ STRAKA, J. 2013. *Medzinárodné vzťahy*. Šamorín: Heuréka, 2013. Učebnice. ISBN 9788089122882. s. 121.

² BEHRENS, P. 2017. *Diplomatic law in a new millennium*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780198795940. s. V.

k zneužívaniu výsad a imunit zo strany diplomatických zástupcov a aj napriek existujúcim prostriedkom na jeho zabránenie, zostáva táto otázka stále citlivou témou.

Článok sa zaoberá vytýčením hlavnej úlohy výsad a imunit, ich potrebe, ako aj vybranými prípadmi zneužívania. Rovnako tak rozoberá možnosti, ku ktorým sa môžu štáty uchýliť v prípade, že dochádza k zneužívaniu týchto privilégií, aby tak dané konanie obmedzili a tiež odradili od prípadných potenciálnych zlyhaní.

Z metodologického hľadiska sa článok venuje najmä analýze prípadov z oblasti diplomatických výsad a imunit, pričom sa zameriava na ich rôznorodosť a odlišné spôsoby zneužívania. Jednotlivé prípady sú rozobraté najmä na základe kvalitatívnych aspektov, pričom do úvahy berieme práve závažnosť porušenia. Popri všeobecných vedeckých metódach je využitá analýza a následná syntéza možných mechanizmov, ktoré riešia zneužívanie výsad a imunit.

Pri výbere prípadov bolo prihliadané na to, aby nepochádzali z jedného regiónu, a tak bola dodržaná objektívnosť. Zneužívanie výsad a imunit je celosvetový fenomén, ktorý nie je koncentrovaný len na jednu oblasť, a preto sa článok venuje rôznym oblastiam. Rovnako tak bol pri výbere dôležitý nielen geografický aspekt, ale aj skutková podstata, najmä typ protiprávneho konania.

1 Kľúčová úloha diplomatických výsad a imunit

Napriek tomu, že diplomacia sa vo svojej podstate vyvíjala už od nepamäti a jej dokumenty siahajú až do staroveku, považuje sa za súčasť medzinárodného práva a len zriedkavo je označovaná ako diplomatické právo. V rámci moderného vnímania diplomacie považujeme za najdôležitejší prameň Viedenský dohovor o diplomatických stykoch (ďalej len VDDS), ktorý je v literatúre často uvádzaný ako základný kameň moderného medzinárodného právneho poriadku.³ Napriek tomu, že VDDS patrí k významným dokumentom, bez ktorého by dnešná diplomacia, tak ako ju poznáme, neexistovala, má za sebou viac ako polstoročnú históriu, ktorá so sebou priniesla aj pochybnosti o jeho relevancii vo svetle aktuálnej praxe. Svet podlieha neustálej zmene, ktorej sa nevyhlo ani medzinárodné právo. Pri používaní dohovoru spreď viac ako 60 rokov je veľmi náročné reflektovať na globalizáciu, čoraz väčšie spoliehanie sa na online metódy, ale aj rozdielnu rýchlosť prenosu informácií.⁴

Napriek tomu, že VDDS nestanovuje právnu definíciu pojmu diplomatické výsady a imunity, ktoré patria k najstarším inštitútom diplomatického práva⁵, prostredníctvom svojich ustanovení preň vytvára právny rámec. Ako hovorí Craig Barker, diplomatická nedotknuteľnosť je jedným z najstarších princípov medzinárodného práva.⁶ Výsady a imunity diplomatov sa tak vyvíjali

³ HESTERMEYER, H. 2009. Vienna Convention on Diplomatic Relations (1961). Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2009. [cit.2025-4-10] Dostupné na: https://www.academia.edu/17676044/Vienna_Convention_on_Diplomatic_Relations_1961_

⁴ BJOLA, C., KORNPORST, M. 2018. *Understanding international diplomacy: theory, preactice and ethics*. 2. vyd. Abingdon: Routledge, 2018. ISBN 9781138717305. s. 69.

⁵ ROSPUTINSKÝ, P. 2015. *Vybrané otázky diplomatického práva*: [(vysokoškolská učebnica)]. Banská Bystrica: Belianum, 2015. ISBN 9788055710471. s. 111.

⁶ BARKER, J. C. 2004. *International law and International Relations*. 3. vyd. London: Continuum, 2004. 192 s. ISBN 0826450288. s.161.

postupne, najskôr ako zdvorilostné prejavy, či preukázanie úcty s cieľom zjednodušiť fungovanie misie. Pod pojmom diplomatické výsady a imunity môžeme chápať „súbor špecifických práv, ktoré sú priznávané diplomatickým zástupcom a diplomatickým orgánom štátu“⁷, ale aj jednoduchšie povedané „oprávnenie navyše...a vyňatie z pôsobnosti určitého právneho poriadku“⁸, či „súbor zvláštnych práv a výhod“⁹.

O existencii diplomatických výsad a imunit hovorí niekoľko koncepcií, z čoho spojenie dvoch teórií, reprezentatívnej a funkčnej, sa uvádza aj v preambule už spomínaného VDDS, kde sa nachádza aj vymedzenie voči „prospechu jednotlivca“¹⁰. Dôležitosť požívania výsad a imunit je určite na mieste, no aj z ustanovení VDDS je badateľné, že nie každé privilégium je tak nevyhnutné, ako by sa mohlo zdať. Medzi mimoriadne dôležité patria tie, ktoré priamo súvisia s funkciami diplomatickej misie uvedenými v článku 3 VDDS, a to: reprezentačnou, ochrannou, negociačnou, informačnou a podpornou. Činnosť diplomata nie je vždy prechádzkou ružovou záhradou, a preto je existencia výsad a imunit vítaným a funkčným nástrojom.

2 Prípady zneužívania diplomatických výsad a imunit

Napriek tomu, že VDDS explicitne nestanovuje význam termínu *zneužívanie výsad a imunit*, všeobecne sa pod ním chápu tie činnosti, ktoré patria nad rámec oficiálnej činnosti a potrieb diplomatickej misie. Vzhľadom na chýlostivosť takýchto situácií, ako aj absenciu konkrétneho právneho rámca, sa aj v rámci judikatúry medzinárodných súdnych orgánov stretávame s prípadmi zneužívania len málokedy, častejšie sa nimi zaoberá judikatúra vnútroštátnych súdov. Autor Peter Rosputinský v svojej publikácii, po sumarizácii rôznych prístupov k pojmu zneužívania, uvádza význam ako „cielené neoprávnené používanie diplomatických výsad a imunit..., spôsobom nesmerujúcim k zabezpečeniu výkonu funkcií diplomatických misií alebo na osobný prospech jednotlivca“¹¹. Napriek tomu, že článok má na zreteli najmä práva vyplývajúce z ustanovení VDDS, netreba opomenúť článok 41 VDDS, ktorý upravuje povinnosti diplomatov, konať v súlade s právom prijímajúceho štátu, „nevmešovať sa do vnútorných vecí...štátu“, používať miestnosti diplomatickej misie spôsobom zlučiteľným s jej funkciou; ako aj článok 42 VDDS, z ktorého vyplýva zákaz obchodnej činnosti alebo zamestnania pre osobný prospech diplomatického zástupcu, teda ide aj o pasívne povinnosti.

Zneužívanie výsad a imunit sa môže líšiť formou, ale aj svojim charakterom. Medzi tie prípady zneužívania, ktoré majú politický charakter, by sme mohli zaradiť prípad Ruského špionážneho kruhu, v ktorom boli odhalené ruské agenty pôsobiace v utajení s diplomatickým krytím, ktorí dlhodobo zhromažďovali citlivé informácie v USA, kde žili častokrát zdanlivo normálny život, pričom im diplomatická imunita uľahčovala vykonávať špionážne aktivity a súčasne

⁷ PAJTINKA, E. 2016. *Slovník diplomacie*. Bratislava: PAMIKO, 2016. ISBN 9788085660128. s. 39.

⁸ ROSPUTINSKÝ, P. 2015. *Výbrané otázky diplomatického práva*: [(vysokoškolská učebnica)]. Banská Bystrica: Belianum, 2015. ISBN 9788055710471. s. 111.

⁹ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: Se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964. s. 181.

¹⁰ Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 157/1964 Zb. o Viedenskom dohovore o diplomatických stykoch.

¹¹ ROSPUTINSKÝ, P. 2015. *Výbrané otázky diplomatického práva*: [(vysokoškolská učebnica)]. Banská Bystrica: Belianum, 2015. ISBN 9788055710471. s. 122-123.

americkým orgánom znemožňovala ich odhalenie. Po tom ako vyšla celá kauza najavo prišlo k diplomatickej výmene špiónov medzi Ruskom a USA, čím sa vyhli súdnemu konaniu a situáciu vyriešili naoko diplomaticky, no v konečnom dôsledku to len naštrbilo už aj bez toho zhoršujúce sa vzťahy medzi týmito dvoma veľmocami.¹²

V roku 2015 bol obvinený diplomat pôvodom zo Saudskej Arábie za sexuálne napadnutie dvoch žien, pracovníčok v jeho rezidencii v Gurgaone, Indii. Nepálske ženy, vystupujúce ako obeť tohoto prípadu, svedčili o opakovanom napadnutí zo strany diplomata. Po medializácii prípadu sa napätie medzi Indiou a Saudskou Arábiou vystupňovalo, pričom diplomat využil svoju imunitu. Napriek tlaku ho jeho imunita v prijímajúcej krajine, Indii, chránila a mohol sa bez postavenia sa pred indické orgány vrátiť naspäť do Saudskej Arábie.¹³

Zneužívanie výsad a imunit ekonomického charakteru môže zahŕňať aj rôzne daňové podvody, ako napríklad v roku 2013, kedy bola indická diplomatka Devyani Khobragade, pôsobiaca ako zástupkyňa generálneho konzula v New Yorku, zatknutá na základe obvinení z podvodu. Daňové úniky mali vzniknúť ako následok uvedenia nepravdivých informácií o plate jej domácej pracovníčky. Indická strana uviedla, že americké úrady nemali právo Khobragade zatknúť, pretože bola chránená diplomatickou imunitou, a toto konanie porušilo diplomatické právo. Z tohoto dôvodu prijala indická vláda odvetné opatrenia a pozbavila amerických diplomatických zástupcov pôsobiacich v Indii náležitých výsad. Prípád bol nakoniec vyriešený prostredníctvom diplomatických rokovaní a Devyani Khobragade bolo umožnené sa vrátiť naspäť do Indie.¹⁴

V minulosti sa riešili primárne prípady, ktoré zahŕňali vyššie spomenuté typy zneužitia diplomatických výsad a imunit a medzi nemenej zaujímavejšie patrí príklad z roku 2022, kedy bol odhalený prípad domácej pracovníčky, pôvodom z Filipín, ktorá bola nútená v podmienkach moderného otroctva pracovať v Londýne pre saudskoarabského diplomata a jeho rodinu. Neustále napádanie a nedostatok jedla mali byť len štipkou z toho, čo musela táto žena znášať. Najvyšší súd Spojeného kráľovstva odsúdil takéto konanie a nepriznal

¹² McGreal, CH. 2010. *FBI break sup alleged Russian spy ring in deep cover*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.theguardian.com/world/2010/jun/29/fbi-breaks-up-alleged-russian-spy-ring-deep-cover>

KATZ, B. 2010. *U.S. and Russia to swap spies after 10 plead guilty*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.reuters.com/article/idUSTRE66618Y20100707/>

¹³ BURKE, J. 2015. *Saudi Arabian diplomat in India accused of sexually abusing servants*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/09/saudi-arabian-diplomat-india-accused-sexually-abusing-servants-gurgaon>

NAJAR, N. 2015. *Saudi Diplomat Accused of Rape Has Left India, Government Says*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.nytimes.com/2015/09/18/world/asia/saudi-diplomat-accused-of-rape-has-left-india-government-says.html>

¹⁴ HARRIS, G. 2013. *Outrage in India, and Retaliation, Over a Female Diplomat's Arrest in New York*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : https://www.nytimes.com/2013/12/18/world/asia/outrage-in-india-over-female-diplomats-arrest-in-new-york.html?_r=0

BHOWMICK, N. 2013. *U.S. to Review Indian Diplomat's Arrest and Strip Search After New Delhi Backlash*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://world.time.com/2013/12/18/us-to-review-devyani-khobragade-arrest-and-strip-search/>

saudskoarabskému diplomatovi jeho diplomatickú imunitu vzhľadom na „extenzívny a despotický charakter prípadu“.¹⁵

Ukážkovým príkladom zneužívania výsad a imunit je prípad *Arrest Warrant Case*, ktorý pojednáva o ministrovi zahraničných vecí Demokratickej republiky Kongo. Ten síce nebol diplomatickým zástupcom, jeho pozíciu však stále prináležali privilégia regulované obyčajovým právom. Prípad sa zaoberal kontroverziou z oblasti práva a diplomacie.¹⁶ Belgicko vydalo medzinárodný zatykač na už spomínaného ministra Abdoulaye Yerodia Ndombasiho, ktorý sa mal údajne dopustiť zločinu proti ľudskosti. Belgické právo povoľuje uplatňovanie univerzálnej jurisdikcie, teda stíhanie závažných zločinov spáchaných v ktorejkoľvek časti sveta. Kongo napadlo vydanie zatykača a tvrdilo, že porušuje diplomatickú imunitu, ktorú medzinárodné právo priznáva úradujúcim ministrom zahraničných vecí, a tým tiež porušuje suverenitu Konga pokusom o výkon právnej jurisdikcie nad jej členom vlády. Po predložení pred Medzinárodný súdny dvor sa stal tento prípad kritickým testom obmedzení univerzálnej jurisdikcie a ochrany poskytovanej diplomatickou imunitou. Rozhodnutie ICJ v prospech Konga prebehlo v počte 13 ku 3, čím potvrdilo, že Yerodia Ndombasi ako úradujúci minister zahraničných vecí má nárok na úplnú imunitu voči trestnému stíhaniu v cudzích krajinách, čo viedlo k nariadeniu, aby Belgicko zrušilo zatykač a informovalo všetky orgány, ktoré boli o zatykači oboznámené.¹⁷

Napriek tomu, že spomínané prípady sú z veľkej časti odlišné, majú spoločného menovateľa – zneužívanie výsad a imunit. Je ťažké nájsť správnu mieru kontroly, keďže samotný inštitút výsad a imunit priznáva nejaké privilégium, alebo vyňatie z určitej povinnosti. Krajiny nemajú rovnaké štandardy kontroly zneužívania výsad a imunit, čo je základným predpokladom pre nefunkčnosť systému ako takeého.

3 Obmedzenie zneužívania diplomatických výsad a imunit

Podľa VDDS, prijímajúci štát, ktorý zistil, že prišlo k zneužitiu alebo má vážne podozrenie o zneužití diplomatických výsad a imunit, má viacero možností ako sa v danej situácii zachovať. Spôsoby, ako reagovať na zistené zneužívanie, nezahŕňajú len vyhlásenie zástupcu za *persona non grata* podľa článku 9 VDDS, ale aj mnohé iné.

V menej závažných situáciách je bežnou praxou oznámenie daného zneužívania šéfovi diplomatickej misie alebo priamo ministrovi zahraničných vecí vysielajúceho štátu, pričom je na zvážení samotného vysielajúceho štátu k akému kroku pristúpi, zvyčajne však ide o napomenutie, upozornenie a iné. V prípade závažnejšieho porušenia sa môže prijímajúci štát obrátiť na štát vysielajúci, a to so žiadosťou o vzdanie sa diplomatických výsad a imunit.

¹⁵ HAWLEY, C. 2022. *No diplomatic immunity in modern slavery cases, Supreme Court rules*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.bbc.com/news/uk-62062318>

¹⁶ DENZA, E. 2016. *Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780191009136. s. 363.

¹⁷ *Summary of the Judgment of 14 February 2002. Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/121/13743.pdf>

Vysielajúci štát má možnosť vykonať jurisdikciu nad svojím diplomatickým zástupcom, ktorý je vyslaný buď na základe uváženia vysielajúceho štátu alebo na podnet prijímajúceho štátu.

V závažnejších prípadoch dochádza k vyhláseniu osoby za neprijateľnú alebo *non grata*, takéto prípady sa týkajú zväčša situácií, kedy sa diplomatický zástupca správa v prijímajúcej krajine nepriateľsky, či dokonca vykonáva špiónážne aktivity. Medzi ďalšie prostriedky, ktoré sú využívané, patrí znižovanie počtu členov personálu misie, ktoré môže viesť k úplnému zrušeniu misie až prerušeniu diplomatických stykov.¹⁸

Štát však nie je právne viazaný využiť tieto riešenia v praxi. V skutočnosti neexistuje mechanizmus kontroly s univerzálnou pôsobnosťou. Napriek tomu, že výsady a imunity sú nevyhnutným inštitútom, ktorým musí diplomatický zástupca disponovať na efektívny výkon svojej diplomatickej misie, prípady zneužívania poukazujú na to, že to má aj odvrátenú stranu mince.¹⁹ Takmer každý prípad zneužívania vytvára pnutie až konflikty medzi prijímajúcim a vysielajúcim štátom, nehovoriac o škodách, ktoré musia obeť činov znášať. Či už ide o politické činy alebo činy s iným zámerom, ich dopad je ďalekosiahly, od ohrozenia bezpečnosti cez únik dát až po narušenie integrity štátu.

Nevynímajúc vnímanie verejnosti, ktoré je takto negatívne ovplyvnené, prichádza aj k zmene celkovej percepcie diplomacie na niečo, čo je určené len pre „tých vyvolených“, ktorí sú „nedostihnuteľní“. Faktom je, že pár negatívnych skúseností sa dokáže zakotviť v mysliach občanov mnohonásobne viac ako tých pozitívnych, čo spôsobuje, že aj pár výnimiek dokáže poškodiť nielen meno vysielajúcej krajiny, ale aj všetkých poctivých diplomatov, ktorí si svoju prácu vykonávajú svedomito tak, ako im medzinárodné právo stanovuje.

Hoci si nemožno zakrývať oči pred zneužívaním výsad a imunit, predstavujú integrálnu časť diplomacie. Dianie z posledných rokov potvrdzuje, že konflikty neutíchajú. Výsady a imunity sú pre diplomatov nástrojom ako môžu efektívne vykonávať svoje poslanie, čo zahŕňa aj sprostredkovávanie a uľahčenie komunikácie medzi štátmi aj v čase napätia.

Záver

Diplomatické misie sú čoraz početnejšie a výsadami či imunitami disponujú aj rodinní príslušníci. Napriek tomu, že nositelia výsad a imunit majú určité výhody, stále sú viazaní dodržiavať právo vysielajúceho štátu. Vysielajúci štát tak nestráca kontrolu nad svojim diplomatickým zástupcom. Zástupcovia aj v čase, kedy disponujú výsadami a imunitami nie sú beztrestní. Tak ako hovorí čl. 31 ods. 4 VDDS, zodpovednosť existuje a vysielajúce krajiny aj napriek inštitútu výsad a imunit môžu postihnúť zástupcu vo svojej vlastnej jurisdikcii. Hoci sa medzi najčastejšie zneužitia radia menšie priestupky, z príkladov je zrejmé, že je potrebné mať prostriedky, ktoré si poradia aj so závažnejšími situáciami. Opatrenia, ktoré sa využívajú skôr na menej závažné porušenia majú najmä prevenčný charakter, a nie vždy sú dostatočne striktné, aby pôsobili ako výstraha do budúcnosti. Patria medzi ne predvolania diplomatických zástupcov na konzultácie, nátlak prostredníctvom medializácie, protokolárne obmedzenia,

¹⁸ BEHRENS, P. 2017. *Diplomatic law in a new millennium*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780198795940. s. 78.

¹⁹ AHMAD, N, LILIENTHAL, G., ASMAD, A. H. 2021. *Abuse of Diplomatic Immunities and Its Consequences Under the Vienna Convention: A Critical Study*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/355904128_Abuse_of_Diplomatic_Immunities_and_Its_Consequences_Under_the_Vienna_Convention_A_Critical_Study s. 665-666.

formálne vyjadrenia nesúhlasu (demarkácie) či upovedomenia vysielajúcej krajiny. V prípade miernejších porušení sa teda používajú práve také opatrenia, ktoré majú za cieľ zaznamenať situáciu, upozorniť na ňu, primäť k náprave, no súčasne neeskalovať situáciu. Netreba ich však zavrhnúť, vnímať ako neúčinné, a využívať len sankčné opatrenia, pretože práve tie dokážu nastrbiť aj dlhodobu sa rozvíjajúce vzťahy.

Vybrané príklady z praxe svedčia o rôznorodosti zneužití, líšiacich sa najmä v rozdielnej miere závažnosti. Po analýze prípadov sme dospeli k záveru, že k zneužívaniam nedochádza na báze každodennosti – nie je to systematický jav, ktorým sa diplomatickí zástupcovia vyznačujú. Neznamená to však, že by mu nemala byť prikladaná dostatočná dôležitosť. Mechanizmy, ktoré majú prijímajúce štáty k dispozícii na riešenie sú však len málokedy proporčné k vážnosti daného činu.

Slabá stránka analytického prvkú práce spočíva najmä v špecifickosti preskúmanej oblasti. Odhadnutie počtu prípadov zneužívania diplomatických výsad a imunit je možné len čiastočne, pretože je pravdepodobné, že mnoho prešľapov upadlo do zabudnutia prípadne ani nikdy neboli zaznamenané. Okrem toho je medializácia prípadov týkajúcich sa diplomatických zástupcov nie tak obvyklá. Taktiež, k dôležitým limitáciám efektivity tejto analýzy patrí jej čisto kvalitatívny charakter. Zneužívanie diplomatických imunit a výsad je často radené do periférie medzinárodného práva, čo znamená, že neexistuje mnoho prác, ktoré skúmajú tento jav. Následkom je vákuum kvantitatívnych dát, ktoré by mohli byť užitočné pre budúci diskurz.

V prípadoch zneužívania neexistujú nadnárodné alebo medzinárodným právom určené opravné prostriedky, ktorými by sa dalo predísť alebo predvídať protiprávne konanie osôb vo výkone zahraničnej štátnej služby, pretože to patrí do výlučnej právomoci vysielajúceho štátu. Inak povedané, odpovede na porušenie diplomatického práva sa teda nachádzajú v právnych predpisoch vysielajúceho štátu, čo je v súlade s princípom suverenity. Napriek tomu, má prijímajúci štát k dispozícii prostriedky na riešenie zneužívania diplomatických výsad a imunit, ako napríklad podanie žiadosti o vzdanie sa výsad a imunit vysielajúcim štátom, resp. o výkon jurisdikcie vysielajúceho štátu nad osobami požívajúcimi výsady a imunity, podľa článku 32. Na uplatnenie tohto článku musia byť kumulatívne splnené dve podmienky: žiadosť prijímajúceho štátu a súhlas vysielajúceho štátu s touto žiadosťou.

Nedá sa s určitosťou povedať, aké opatrenia by mali byť prijaté na obmedzenie zneužívania diplomatických výsad a imunit. Bez diplomatických výsad a imunit hrozí, že by sa misie stali menej efektívnymi, často len reprezentačnými orgánmi, ktoré by si nemohli plniť svoje ostatné, pre zlepšovanie zahraničných vzťahov, mimoriadne významné funkcie. Rozhodne by sa však obmedzenia mali využívať primerane, pretože ani existencia lepších a efektívnejších prostriedkov bez reálneho používania by nepriniesla želané výsledky.

Použité informačné zdroje

AHMAD, N, LILIENTHAL, G., ASMAD, A. H. 2021. *Abuse of Diplomatic Immunities and Its Consequences Under the Vienna Convention: A Critical Study*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na:
https://www.researchgate.net/publication/355904128_Abuse_of_Diplomatic_Immunities_and_Its_Consequences_Under_the_Vienna_Convention_A_Critical_Study

BARKER, J. C. 2004. *International law and International Relations*. 3. vyd. London: Continuum, 2004. 192 s. ISBN 0826450288.

BEHRENS, P. 2017. *Diplomatic law in a new millennium*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 9780198795940.

BHOWMICK, N. 2013. *U.S. to Review Indian Diplomat's Arrest and Strip Search After New Delhi Backlash*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://world.time.com/2013/12/18/us-to-review-devyani-khobragade-arrest-and-strip-search/>

BJOLA, C., KORNPORST, M. 2018. *Understanding international diplomacy: theory, practice and ethics*. 2. vyd. Abingdon: Routledge, 2018. ISBN 9781138717305.

BURKE, J. 2015. *Saudi Arabian diplomat in India accused of sexually abusing servants*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/09/saudi-arabian-diplomat-india-accused-sexually-abusing-servants-gurgaon>

DENZA, E. 2016. *Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780191009136.

HARRIS, G. 2013. *Outrage in India, and Retaliation, Over a Female Diplomat's Arrest in New York*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : https://www.nytimes.com/2013/12/18/world/asia/outrage-in-india-over-female-diplomats-arrest-in-new-york.html?_r=0

HAWLEY, C. 2022. *No diplomatic immunity in modern slavery cases, Supreme Court rules*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.bbc.com/news/uk-62062318>

HESTERMEYER, H. 2009. *Vienna Convention on Diplomatic Relations (1961)*. Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2009. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : https://www.academia.edu/17676044/Vienna_Convention_on_Diplomatic_Relations_1961_

KATZ, B. 2010. *U.S. and Russia to swap spies after 10 plead guilty*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.reuters.com/article/idUSTRE66618Y20100707/>

MCGREAL, CH. 2010. *FBI break sup alleged Russian spy ring in deep cover*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.theguardian.com/world/2010/jun/29/fbi-breaks-up-alleged-russian-spy-ring-deep-cover>

MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: Se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964.

NAJAR, N. 2015. *Saudi Diplomat Accused of Rape Has Left India, Government Says*. [cit.2025-4-10]. Dostupné na : <https://www.nytimes.com/2015/09/18/world/asia/saudi-diplomat-accused-of-rape-has-left-india-government-says.html>

PAJTINKA, E. 2016. *Slovník diplomacie*. Bratislava: PAMIKO, 2016. ISBN 9788085660128.

ROSPUTINSKÝ, P. 2015. *Vybrané otázky diplomatického práva*: [(vysokoškolská učebnica)]. Banská Bystrica: Belianum, 2015. ISBN 9788055710471.

STRAKA, J. 2013. *Medzinárodné vzťahy*. Šamorín: Heuréka, 2013. Učebnice. ISBN 9788089122882.

Summary of the Judgment of 14 February 2002. Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium). [cit.2025-4-10]. Dostupné na: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/121/13743.pdf>

Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 157/1964 Zb. o Viedenskom dohovore o diplomatických stykoch.